

УДК 330.341.1:656.2

Л. В. МАРЦЕНЮК^{1*}

^{1*}Каф. «Економіка та менеджмент», Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, вул. Лазаряна, 2, Дніпро, 49010, Україна, тел. +38 (093) 934 18 03, ел. пошта: rwinform1@ukr.net, ORCID 0000-0003-4121-8826

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПАСАЖИРСЬКОЇ ЗАЛІЗНИЧНОЇ КОМПАНІЇ: ПОНЯТІЙНИЙ АСПЕКТ

Мета. Робота присвячена розробці дефініції «інноваційний розвиток пасажирської компанії» на основі глибокого аналізу наявних підходів та визначень понять «розвиток», «інноваційний розвиток підприємства», «інноваційний розвиток залізничного транспорту». **Методика.** Для вирішення поставленого завдання в статті використано методи наукової абстракції, дедукції, логічної формалізації, системного аналізу. **Результати.** У роботі на основі аналізу існуючих визначень з використанням власних орієнтирів та розробленням структурної схеми декомпозиції поняття «інноваційний розвиток підприємства» визначено поняття «інноваційний розвиток пасажирської залізничної компанії». **Наукова новизна.** Вперше надано дефініцію поняття «інноваційний розвиток пасажирської залізничної компанії» з позиції системного та стейкхолдерського підходів та виокремлення джерел інновацій. Отже, інноваційний розвиток пасажирської залізничної компанії – це цілеспрямований систематичний процес позитивних змін якісного стану всіх її підсистем (виробничої, маркетингової, фінансової, управлінської та ін.) через впровадження інновацій (розроблених як власними силами підприємства, так і зовнішніми силами) у діяльність пасажирської компанії з метою досягнення як цілей інноваційної діяльності, так і стратегічних цілей компанії та покращення її привабливості для всіх стейкхолдерів (пасажирів, компанії, персоналу, інвесторів, держави). **Практична значимість.** Надане визначення стане базисом для розробки теоретико-методологічних засад системи забезпечення інноваційного розвитку пасажирської компанії, що дозволить підвищити ефективність її інноваційного розвитку.

Ключові слова: пасажирська компанія; інноваційний розвиток; інновації; інноваційний розвиток пасажирської компанії.

Вступ

1 липня 2017 року в складі ПАТ «Українська залізниця» була створена філія «Пасажирська компанія», до складу якої увійшли підрозділи пасажирських перевезень усіх шести регіональних філій. Таким чином завершився процес формування вертикально-інтегрованої структури пасажирських перевезень у далекому сполученні.

За словами директора з пасажирських перевезень І. Романківа, створення Пасажирської компанії дозволить Укрзалізниці оптимально управляти парком рухомого складу та всіма видами ресурсів, задіяними в процесі перевезення пасажирів: «Для прикладу, раніше регіональні філії самостійно розпоряджались парком пасажирських вагонів. Причому в багатьох випадках допускались тривалі простої рухомого складу та значний профіцит на окремих напрямках. Тому часто виникали ситуації, що на одних залізницях був дефіцит вагонів, а на

інших рухомий склад простоював. Це саме стосувалось і інших ресурсів – трудових, матеріальних. Зараз ми оперативнo управляємо всім парком та швидко реагуємо на всі потреби. І це вже дає свої результати: ми досягли 12 % росту пасажироперевезень при зменшенні парку» [1]. Сама суть роботи компанії, за його словами, – у повній централізації управління. ПАТ «Укрзалізниця» фактично відходить від пасажирських служб на регіональних філіях, оскільки в єдиній структурі це не потрібно: «Ми перейшли до єдиної вертикалі й позбавляємося від зайвих елементів, які не створюють доданої вартості» [2]. Після чого заплановане розділення вертикалей всередині компанії на ремонтну, експлуатаційну та інші. Також сформується й комерційна вертикаль: продаж, маркетинг, непрофільні доходи. Заключний, п'ятий етап полягає у створенні до 2020 року на базі філії «Пасажирська компанія» залежного товариства ПАТ «Укрзалізниця» – ПрАТ «Пасажирська компанія» [3].

Для пасажирів такі нововведення також позитивні, адже будуть запроваджуватися єдині стандарти обслуговування, екіпірування поїздів, однакові ціни на додаткові послуги в поїздах і на вокзалах. А головне – Укрзалізниця забезпечить обсяги перевезення пасажирів відповідно до існуючих потреб [1].

Постановка проблеми

Ефективне функціонування пасажирської компанії, виконання вищеперерахованих завдань можливе лише за умови активізації її інноваційного розвитку. Таким чином, актуалізується проблема визначення теоретико-методологічного підґрунтя такого розвитку, що насамперед вимагає чіткого та вичерпного визначення дефініції «інноваційний розвиток пасажирської залізничної компанії».

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми інноваційної діяльності на залізничному транспорті досліджують вітчизняні та закордонні учені. Зокрема, В. Л. Дикань та В. О. Зубенко, монографія яких [4] присвячена забезпеченню ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту; В. Л. Дикань, О. Г. Кірдіна, І. Л. Назаренко, Ю. М. Уткіна, у роботі яких [5] розглянуто питання економіки та організації інноваційної діяльності на залізничному транспорті; Є. М. Сич та В. П. Ільчук, які розробили концепцію інноваційно-інвестиційного розвитку залізничного транспорту [6, 13]; О. Г. Кірдіна, яка аналізує концептуальні основи інвестиційно-інноваційного розвитку залізничного комплексу та розробила концепцію управління інвестиційно-інноваційним потенціалом залізничного транспорту України [7, 8 та ін.]; О. Г. Дейнека, у працях якого розглядаються інноваційно-інвестиційні підходи до розвитку галузі залізничного транспорту [9 та ін.]; О. М. Синікова, дисертаційна робота якої [10] присвячена удосконаленню системи планування інноваційної діяльності на підприємствах залізничного транспорту з метою підвищення ефективності їх функціонування; Т. І. Дем'яненко, у дисертації якої розроблено методичний підхід до оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств залізничного транспорту та стратегію адаптивного управління ним [11]; Л. Л. Каліні-

ченко, дисертація якої присвячена проблемам підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу промислових підприємств залізничного транспорту в умовах інтеграційних процесів [12]; Г. В. Озерська, у дисертації якої розглянуто питання забезпечення розвитку інноваційного потенціалу підприємств залізничного транспорту України [61]; І. Л. Назаренко, яка розробила методику оцінки інноваційного потенціалу локомотивного депо [14]; Н. В. Якименко, у докторській дисертації якої [15] теоретично обґрунтовано цілісну концепцію управління інноваційною сприйнятливістю залізничного транспорту; М. В. Корінь, яка запропонувала економічний механізм забезпечення інноваційного розвитку залізничного транспорту [16] та інші учені.

Дослідженням питань підвищення ефективності пасажирських перевезень залізничним транспортом та інноваційних тенденцій у цій галузі займалися: І. М. Аксьонов [17]; Ю. С. Бараш, Т. Ю. Чаркіна [18], О. О. Матусевич [19]; В. П. Гудкова [20 та ін.]; О. М. Гудков [21], В. Л. Дикань, Ю. В. Єлагін [22 та ін.]; М. В. Макаренко, В. П. Гудкова, О. В. Пилипенко, О. В. Познякова, О. Р. Приймук, В. І. Творонович, С. О. Крищенко [23] та інші учені.

Але на сьогодні ще немає досліджень, присвячених інноваційному розвитку залізничної пасажирської компанії, і немає визначення цього поняття.

Формулювання цілей статті

Метою цієї публікації є розроблення вичерпної та точної дефініції поняття «інноваційний розвиток пасажирської залізничної компанії» на основі аналізу існуючих визначень понять «розвиток», «інноваційний розвиток підприємства», «інноваційний розвиток залізничного транспорту».

Виклад основного матеріалу

Інноваційна діяльність на залізничному транспорті – це комплексний процес створення нових або удосконалення існуючих транспортних послуг (товарів) на основі розробки, впровадження прогресивних техніко-технологічних, організаційно-економічних та управлінських рішень, комерціалізації сучасних споживчих форм; охоплює етапи життєвого циклу товару

(послуг) від зародження ідеї і до впровадження інновацій у виробництво [6]. Інноваційна діяльність на залізничному транспорті має певну специфіку, зумовлену специфікою самої галузі, її капіталомісткістю, інерційністю, повільною окупністю інвестицій тощо. На залізничний транспорт припадає більше половини всього вантажообігу, тому з розвитком залізниць пов'язані інші галузі економіки. Крім того, залізничний транспорт є досить матеріаломісткою та енерговитратною галуззю, де впровадження інновацій з метою економії витрат може дати значний ефект, насамперед, у масштабі країни.

О. Г. Кірдіна [24, с. 126] пропонує розглядати інновацію на залізничному транспорті як реалізований пріоритетний напрямок розвитку залізничної галузі, що є результатом науково-творчого пошуку суб'єктів галузі, який призводить до отримання принципово нових (відсутніх раніше) результатів різного характеру (технічних, організаційних, технологічних, фінансових та ін.) та корисності внаслідок використання.

Законодавчі основи розвитку залізничного транспорту України визначені в Стратегії розвитку залізничного транспорту на період до 2020 року (2009 рік) та Стратегічному плані розвитку залізничного транспорту на період до 2020 року (2015 рік). Зазначимо, що в них взагалі немає слова «інновація», але наведені напрямки розвитку, які неможливо реалізувати без впровадження інновацій.

Нами в [25] надане визначення пасажирської залізничної компанії: це структурне об'єднання, що входить до складу ПАТ «Українська залізниця» або працює самостійно як незалежна юридична особа з метою якісної організації пасажирських перевезень у власному або орендованому рухомому складі та виконанні таких функцій: вокзальний сервіс, утримання, експлуатація та технічне обслуговування рухомого складу, логістика пасажирських перевезень, поточний та капітальний ремонт пасажирських вагонів, утримання пасажирської залізничної інфраструктури. Набір виконавчих функцій для приватних самостійних компаній може коліватися залежно від договірних відносин з ПАТ «УЗ».

На основі вищезазначених офіційних документів та напрямків інновацій на залізничному

транспорті, класифікованих у [6], а також визначення пасажирської залізничної компанії нами сформульовано цілі її інноваційного розвитку виходячи з основних напрямів розвитку залізничного транспорту в цілому (рис. 1). Зазначимо, що пасажирська компанія може своїми силами розробляти інновації всіх видів, наведені в [6], за винятком технічних (інновації в основні фонди, а саме: у рухомий склад, обладнання та устаткування, у створення нових об'єктів та модернізацію існуючих), адже це функція локомотивної та вагонобудівних заводів та спеціалізованих науково-дослідних організацій. Пасажирська компанія може лише замовити виконання відповідних НДДКР цим організаціям у разі потреби.

Дослідженням різних аспектів інноваційного розвитку присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких О. І. Амоша, Ю. М. Бажал, Л. О. Волошук, Н. Л. Гавкалова, В. М. Геєць, В. М. Гриньова, П. Друкер, Е. М. Забарна, В. І. Захарченко, С. М. Ілляшенко, М. А. Йохна, А. І. Ковальов, А. М. Колот, І. В. Космидайло, М. І. Крупка, О. Є. Кузьмін, С. В. Онишко, М. В. Стадник, Р. А. Фатхутдінов, Л. І. Федулова, С. В. Філіппова, Й. Шумпетер. Незважаючи на те що питання інноваційного розвитку досліджуються достатньо тривалий час, дотепер у літературі немає загальноприйнятого визначення поняття «інноваційний розвиток підприємства».

Необхідно зауважити, що й поняття «розвиток» науковці тлумачать по-різному. Проблема розвитку підприємства досліджується в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема Н. В. Афанасьєва, В. Д. Рогожина, В. І. Рудики [26], І. О. Богатирьова [27], В. О. Василенка [28], В. А. Забродського, В. С. Пономаренко, О. М. Тридіда, М. О. Кизима [29–31], Н. В. Касьянкової [32], І. В. Кононенко [33], Н. П. Масленікової [34], Л. Г. Мельника [35, 36 та ін.], О. В. Раєвської [37 та ін.] та інших учених.

У науковому світі існує декілька поглядів на сутність терміну «розвиток». Розвиток розглядається як вищий тип руху, зміни матерії і свідомості; перехід від одного якісного стану до іншого, від старого до нового.

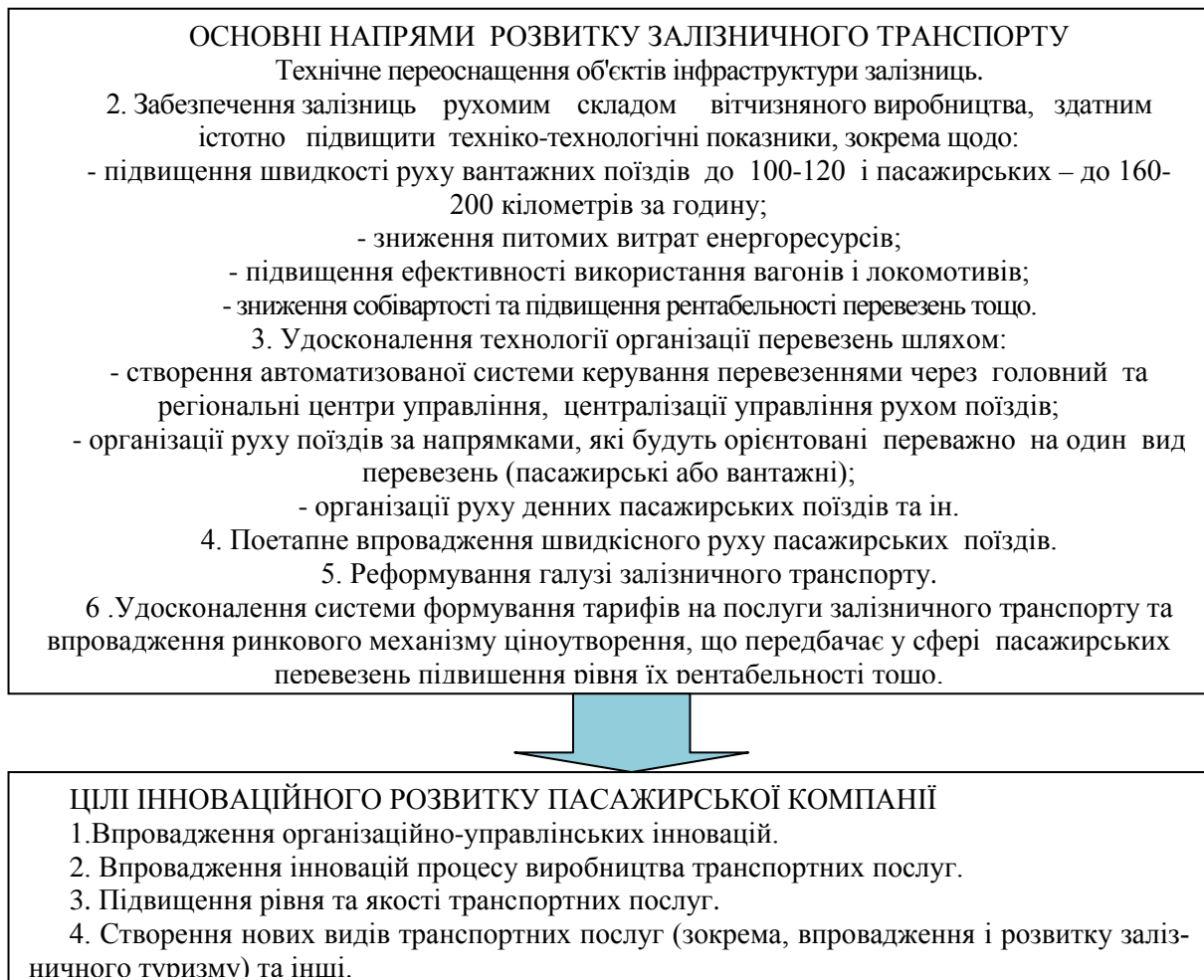

Рис. 1. Взаємозв'язок системи цілей інноваційного розвитку пасажирської компанії з основними напрямками розвитку залізничного транспорту *Джерело: розробка автора*

Розвиток являє собою не будь-яку зміну в структурі об'єкта, а тільки якісну зміну, пов'язану з перетвореннями у внутрішній побудові об'єкта, у його структурі, що являє собою сукупність функціонально зв'язаних між собою елементів, зв'язків і залежностей.

Деякі учені (зокрема, О. В. Раєвнева, О. М. Тридід) розширюють поняття «розвиток» до таких розмірів, що він охоплює прямо протилежне поняття – стагнацію, деградацію.

Так, О. В. Раєвнева стверджує, що «існує два основні шляхи розвитку: конструктивний, що базується на висхідній тенденції функціонування системи, та деструктивний, що базується на спадній тенденції» та припускає наявність третього шляху розвитку системи – нейтрального, тобто стагнаційного [37, с. 99], тим самим роблячи деградацію частиною розвитку.

О. М. Тридід вважає, що «будь-які трансформаційні процеси на підприємстві можуть бути розглянуті як процеси розвитку. У стратегічному аспекті до розвитку слід відносити: традиційні інноваційні процеси, поєднані в програми розвитку; зростання підприємства; реінжиніринг бізнес-процесів підприємства; процеси реструктуризації та приватизації підприємств; процеси кризового розвитку й антикризового управління розвитком підприємства» [30, с. 82].

На нашу думку, не можна розширювати поняття «розвиток» аж до включення до нього стагнації та деградації, це методологічна некоректність. У Великому тлумачному словнику української мови [38, с. 1043] зазначено, що «Розвиток – процес, унаслідок якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого», а не до

будь-якого іншого, що відбувається при деградації системи. У Великій економічній енциклопедії [39, с. 529] вказано, що економічний розвиток «передбачає незворотну спрямованість об'єктів матеріального і духовного виробництва, результатом якого є новий якісний стан об'єкта, у тому числі перетворення його складу і структури. Ці якісні зміни здійснюються у процесі економічного зростання, тобто, якісного збільшення споживаних ресурсів та збільшення обсягів виробничого продукту. Економічний розвиток передбачає і кількісні, і якісні зміни».

Отже, ми будемо виходити з визначення розвитку економіко-виробничих систем (зокрема, підприємства) як «процесу переходу економіко-виробничої системи в новий, більш якісний стан за рахунок нагромадження кількісного потенціалу, зміни й ускладнення структури і складу, у результаті чого підвищується її опір руйнівним впливам зовнішнього середовища і ефективність функціонування» [31].

У літературі наявно багато визначень поняття «інноваційний розвиток підприємства». Вони аналізуються вченими в ході написання дисертацій та монографій з позиції різних теорій та підходів. Так, у дисертації Т. М. Пілявоз [40] виконаний аналіз сутнісного розуміння поняття «інноваційний розвиток підприємства» на основі базових теорій інноватики. У дисертації І. П. Сидорчук виділено два основних наукових підходи до визначення поняття інноваційного розвитку: макроекономічний, з позиції якого інноваційний розвиток здебільшого ототожнюється з науково-технічним прогресом, та мікроекономічний, який поділяється на результативний (який спрямований на науковий результат) та процесний (у якому інноваційний розвиток пов'язують із процесами створення, впровадження, поширення нововведень на засадах ефективного використання інноваційного потенціалу підприємства) [41, с. 26]. Наголосимо, що більшість учених є прихильниками процесного підходу.

В. С. Найдюк [42, с. 252] виокремив такі підходи до розуміння цього терміна: 1) предметно-технологічний, або орієнтований на науковий результат, який, зокрема, простежується у працях Й. Шумпетера, П. Завліна, І. Балабанова та інших учених та за якого інноваційний роз-

виток розглядається як кінцевий результат наукової чи науково-технічної діяльності; 2) функціональний, який знаходимо у працях Б. Санто, Б. Твісса та ін., у яких інноваційний розвиток пов'язують із функціями створення, впровадження, поширення нововведень, реалізації інноваційних проектів тощо. Обидва ці підходи, на нашу думку, є правильними, але обмеженими.

Глибокий аналіз наявних визначень виконаний у монографії О. С. Єфремова [43], який дійшов висновку, що є декілька підходів до визначення цього поняття (він означив їх як «процесний контекст», «технологічний контекст», «ринковий контекст», «стратегічний контекст»), та відмітив, що жоден автор не розглянув «інноваційний розвиток підприємства» в межах єдиної методології. Натомість наявні фрагментарні описи, у яких увага зосереджується на окремих аспектах досліджуваного поняття [43, с. 47]. Не можемо не погодитися з цим висновком.

Спробуємо розробити певний шаблон, означивши проблемні питання, що повинні бути висвітлені у визначенні, створення якого має базуватися на системному підході. Крім того, вважаємо за доцільне, формулюючи цілі інноваційного розвитку, використати стейкхолдерський підхід, згідно з яким потрібно врахувати цілі всіх зацікавлених суб'єктів, тобто стейкхолдерів. Розроблені нами орієнтири для аналізу та побудови визначення інноваційного розвитку підприємства наведено в табл. 1.

Інноваційний розвиток підприємства не може бути самоціллю. Це засіб досягнення стратегічних цілей підприємства, який повинен сприяти досягненню цілей усіх стейкхолдерів (принаймні декількох) відносно цього підприємства. Особливо це стосується залізничного транспорту та пасажирської компанії зокрема, діяльність яких має значний вплив на економічні процеси в державі.

Структурну схему декомпозиції поняття «інноваційний розвиток підприємства», розроблену нами на основі табл. 1, наведено на рис. 2.

Користуючись табл. 1 та рис. 1, проаналізуємо основні визначення поняття «інноваційний розвиток підприємства» у дослідженнях останніх років у табл. 2.

Таблиця 1

Орієнтири для аналізу та побудови визначення інноваційного розвитку підприємства *Джерело: Розробка автора*

Орієнтир	Сутність
Що це?	Це процес, цілеспрямований та систематичний
Яке джерело розвитку?	Інноваційна діяльність: здійснювана силами самого підприємства (як реалізація його інноваційного потенціалу); здійснювана зовнішніми силами (сторонніх організацій – НДІ, ВНЗ тощо), якщо власного інноваційного потенціалу підприємства для цього недостатньо. Адже обмеження визначення інноваційного розвитку тільки реалізацією власного інноваційного потенціалу звужує його. Інновації, розроблені на замовлення або придбані в інших підприємств (як віоленти купують інновації у експлерентів) також слугують джерелами інноваційного розвитку
Який об'єкт?	Усі підсистеми підприємства (виробнича, маркетингова, фінансова, управлінська та ін.)
Який результат?	Впровадження інновацій у діяльність підприємства
З якими цілями здійснюється?	В інтересах усіх стейкхолдерів: а) самого підприємства - досягнення поставлених цілей інноваційної діяльності, - досягнення стратегічних цілей компанії, підвищення конкурентоспроможності (та прибутковості); б) споживачів продукції (послуг) підприємства, тобто клієнтів. Здебільшого підвищення якості продукції, оновлення її асортименту, модернізація тощо призводить також і до підвищення конкурентоспроможності (та прибутковості) підприємства, але не завжди. Наприклад, модернізований товар з підвищеною якістю може мати надвисоку ціну і не мати відповідного ринку збуту, при цьому його впровадження у виробництво не сприятиме покращенню відповідних показників підприємства (зауважимо, що це свідчить, зокрема, про неякісну роботу маркетингового відділу); в) персоналу (у вигляді підвищення якості його трудового життя та заробітку); в) інвесторів (у вигляді зростання ринкової капіталізації підприємства, котируванню його акцій на біржі, дивідендів на акцію); г) держави (у вигляді соціального та бюджетного ефектів)

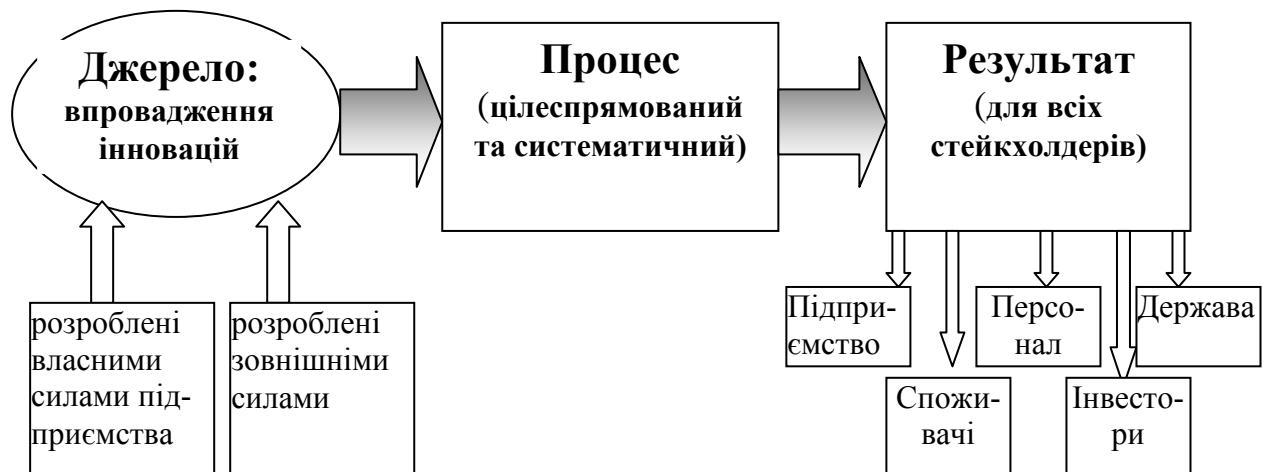

Рис. 2. Структурна схема декомпозиції поняття «інноваційний розвиток підприємства» *Джерело: Розробка автора*

Таблиця 2

Аналіз основних визначень поняття «інноваційний розвиток підприємства» Джерело: Розробка автора на основі аналізу джерел

Рік, автор, джерело	Змістовна характеристика визначення	Недоліки
1	2	3
<i>Інноваційний розвиток підприємства</i>		
2010 Н. Й. Радіонова [44, с. 37, 38]	Інноваційний розвиток підприємства – це збалансований розвиток, в основі якого лежить скоординована зміна функціональної структури підприємства з метою більш ефективного використання ресурсів	Не вказано, що джерелом інноваційного розвитку повинні бути інновації, натомість сказано про «скоординовану зміну функціональної структури підприємства»; формулювання мети є надто звуженим
2010 А. Н. Барикін [45, с. 19]	Інноваційний розвиток комерційної організації – це прогресивна форма розвитку соціально-економічних систем, виражена в зміні їх якісного стану в рамках прийнятої моделі в результаті приросту компетенцій у сфері ведення інноваційної діяльності	Мета інноваційного розвитку не конкретна: автор не уточнює, чи повинна бути позитивною «зміна ... якісного стану»; інноваційна діяльність зводиться лише до «приросту компетенцій у сфері ведення інноваційної діяльності»
2011 Н. А. Заглуміна [46, с. 8].	Поняття інноваційного розвитку підприємства можна визначити як сукупність відносин, які на основі впровадження інновацій сприяють зростанню економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства	Незрозуміло, між якими суб'єктами наявна «сукупність відносин»; не вказані джерела інновацій; мета інноваційного розвитку вказана тільки для самого підприємства
2011 А. О. Князевич, О. В. Крайчук [47, с. 8]	Інноваційний розвиток – це процес застосування науково обгрунтованої ідеї (новації), визначення місії і подальших цілей діяльності підприємств та їх переведення на ефективну інноваційну модель, яка більшою мірою відповідає вимогам споживачів на даному етапі соціально-економічного розвитку суспільства	Не врахована можливість впровадження інновацій, розроблених сторонніми силами; мета сформульована лише для самого підприємства та споживачів
2011 М. С. Рогоза та К. Ю. Вергал [48, с. 18]	Інноваційний розвиток – це здатність підприємства динамічно розвиватися на власній основі за рахунок систематичного формування комплексу дій, спрямованих на розробку, впровадження, подальшу модифікацію нововведень	Не вказано, що джерелом інноваційного розвитку можуть слугувати інновації, розроблені зовнішніми силами; мета вказана лише для підприємства і не конкретно, а як «здатність ... динамічно розвиватися»
2011 В. М. Суязов [49]	Інноваційний розвиток організації – це процес цілеспрямованого, постійного удосконалення інноваційної сфери організації з метою якісного покращення її стану та функціонування на основі інтенсивних факторів	Автор зводить впровадження інновацій лише до удосконалення інноваційної сфери організації, а цей процес може стосуватися усіх без винятку підсистем підприємства; мета сформульована не конкретно
2012 О. А. Біловодська та ін. [50, с. 20]	Інноваційним слід вважати розвиток, який спирається на безперервний пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства в мінливих умовах зовнішнього середовища в межах обраної місії та прийнятої мотивації діяльності і який пов'язаний з модифікацією наявних і формуванням нових ринків збуту	Джерела інновацій обмежені лише розвитком власного потенціалу підприємства; мета зводиться лише до модифікації наявних і формування нових ринків збуту

Продовження табл. 2

1	2	3
2012 О. С. Єфремов [43, с. 48]	Інноваційний розвиток підприємства слід розглядати ... як керований процес якісної зміни стану підприємства на основі його інноваційної діяльності	По суті правильне визначення, але занадто загальне та неконкретизоване (не вказані джерела інноваційної діяльності, мета сформульована лише для самого підприємства)
2013 Л.В. Дерманська [51, с. 6]	Під інноваційним розвитком запропоновано розглядати ланцюг реалізованих нововведень, що можливий в результаті розвитку системи чинників і умов, які необхідні для здійснення, тобто формування інноваційного потенціалу	Не враховано можливість впровадження інновацій, виконаних силами сторонніх організацій; не вказана мета інноваційного розвитку
2013 В.С.Найдюк [42, с. 256].	Інноваційний розвиток підприємства – процес спрямованої закономірної зміни стану підприємства, що залежить від інноваційного потенціалу цього підприємства та джерелом якого є інновації, що створюють якісно нові можливості для подальшої діяльності підприємства на ринку шляхом реалізації уміння знаходити нові рішення, ідеї та у результаті винаходів	Джерела інновацій обмежені лише розвитком власного інноваційного потенціалу підприємства; мета інноваційного розвитку сформульована неконкретно («якісно нові можливості для подальшої діяльності підприємства на ринку») і лише для самого підприємства
2014 Л. О. Волощук [52]	Інноваційний розвиток підприємства – це позитивні якісні зміни стану підприємства (що знаходять відображення в зростанні ефективності діяльності, покращенні фінансового стану, зростання ринкової вартості тощо) у результаті здійснення інноваційної діяльності та ефективного використання інноваційного потенціалу	У цілому, правильне визначення, у якому, однак, не враховано можливість впровадження інновацій, розроблених на замовлення або придбаних у інших підприємств; мета інноваційного розвитку добре конкретизована для підприємства, але не вказана для інших стейкхолдерів
2015 П. П. Микитюк, Ж. Л. Крисько, О. Ф. Овсянюк-Бердадіна, С. М. Скочиляс [53, с.29]	Інноваційний розвиток підприємства варто визначати як процес спрямованої закономірної зміни стану підприємства, що залежить від інноваційного потенціалу цього підприємства та джерелом якого є інновації, що створюють якісно нові можливості для подальшої діяльності підприємства на ринку шляхом реалізації уміння знаходити нові рішення, ідеї та у результаті винаходів	Автор не вказує, що джерелом інноваційного розвитку можуть слугувати інновації, розроблені зовнішніми силами; мета інноваційного розвитку вказана лише для підприємства, «в результаті винаходів» – це звужене формулювання, адже не тільки винахід може стати поштовхом до інноваційного розвитку
2015 С. М. Шкарлет, В. П. Лльчук [55, с. 32]	Інноваційний розвиток промислового підприємства – це процес незворотної закономірної зміни підприємства і бізнес-процесів у ньому, викликаний розробленням і впровадженням інновацій	Не вказано, чи є позитивною «закономірна зміна», тобто, мета сформульована некоректно; не вказує, що джерелом інноваційного розвитку можуть слугувати інновації, розроблені зовнішніми силами
2015 Н. І. Чухрай, О. П. Прошович [54, с. 33]	Інноваційний розвиток підприємства – це досягнення стратегічних цілей і завдань підприємства через формування і реалізацію його інноваційного потенціалу	Не врахована можливість впровадження інновацій, розроблених сторонніми силами; мета сформульована лише для самого підприємства

Продовження табл. 2

1	2	3
2015 Т. М.Пілявоз [40, с. 26]	Інноваційний розвиток підприємства – це процес цілеспрямованого, послідовного руху підприємства до збалансованого інноваційного стану під впливом синергетичної дії зовнішніх та внутрішніх факторів, що визначають стійкість організаційно-функціональної системи підприємства в умовах ринкової економіки, який характеризується результатом якості досягнутих результатів залежно від інтенсивності та швидкості інноваційних процесів на підприємстві	Визначення занадто перевантажене й неконкретне; незрозуміло, що автор має на увазі під «збалансованим інноваційним станом», «організаційно-функціональною системою»; формулювання результатів інноваційного розвитку некоректне («характеризується результатом якості досягнутих результатів»)
2016 П. В.Воронжак [57, с. 16]	Узагальнено інноваційним розвитком можна вважати розвиток, пов'язаний із процесом якісних змін та спрямований на створення нових можливостей, що характеризує результат винахідництва	Визначення занадто загальне (як і говорить автор), не конкретизований зміст «процеса якісних змін» та мета інноваційного розвитку
2016 Г.С. Волобуєв [56, с. 214]	Під інноваційним розвитком підприємства слід розуміти розробку і освоєння продуктивних і технологічних інновацій, а також цілеспрямований пошук і розвиток специфічних компетенцій на основі формування сприйнятливості підприємства до інноваційних змін за рахунок реалізації різних видів інновацій	Визначення зводиться до реалізації власного інноваційного потенціалу підприємства, без урахування можливості впровадження інновацій, розроблених зовнішніми силами; не вказана мета інноваційного розвитку (адже впровадження інновацій – це не самоціль)
2016 І. П. Сидорчук [41, с. 28]	Інноваційний розвиток підприємства – це результат керуваного багатофакторного процесу оновлення підприємства, який залежить від виділення ключових, для формування конкурентних переваг, елементів і векторів інноваційних змін та підтримання збалансованості відповідних нововведень у всіх структурно-функціональних елементах підприємства як економічної системи, що забезпечує ефект синергії і підвищення потенціалу розвитку підприємства	Немає чіткості у визначенні джерел інноваційного розвитку; мета інноваційного розвитку вказана лише для самого підприємства і вельми розпливчасто («ефект синергії і підвищення потенціалу розвитку підприємства»)
2017 Ю. В. Бондарук [58, с. 23]	Інноваційний розвиток підприємств передбачає цілеспрямований процес змін стану підприємства, який залежить від його внутрішніх максимальних можливостей з акумулюванням сукупності різних видів ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності, використовуючи при цьому інновації, а також економічне зростання підприємства і збереження стану навколишнього середовища	Занадто деталізоване визначення («...максимальних можливостей з акумулюванням сукупності різних видів ресурсів ...»), у якому не вказані джерела інновацій; мета сформульована для самого підприємства, а також для зовнішнього середовища. Крім того, «процес змін стану підприємства» може бути і негативним, автор не уточнює його позитивну спрямованість
2017 О. Б. Ватченко, Б. С. Ватченко, О. Л.Черевко [59, с. 26]	Інноваційний розвиток економічної системи – процес послідовного, еволюційного руху системи до стійкого стану за рахунок формування і дії синергетичних ефектів від різних поєднань факторів виробництва, отриманих під час інноваційних перетворень у системі	Занадто загальне, розпливчасте визначення, у якому не вказані джерела інноваційного розвитку (лише неконкретні «інноваційні перетворення у системі»); мета інноваційного розвитку вказана розпливчасто, і лише для самого підприємства

Закінчення табл. 2

1	2	3
<i>Інноваційний розвиток залізничного транспорту</i>		
2008 О.Г. Дейнека, Л.О. Позднякова [60, с. 64]	Інноваційний розвиток залізничного транспорту полягає в підвищенні якості й безпеки руху на залізницях України та розширенні спектру технічних можливостей галузі за рахунок розвитку науково-дослідної сфери і своєчасного планування науково-дослідної діяльності	Неповне визначення, не враховує джерела інноваційного розвитку; його мету формулює лише для залізничного транспорту
2014 Г. В. Озерська [61, с. 34]	Інноваційний розвиток залізничного транспорту слід визначати як процес якісної зміни стану залізничного транспорту та його суб'єктів, основою якого є процеси інноваційної адаптації до змін умов та вимог ринку транспортних послуг, що сприяють формуванню інтегрованої цінності залізничного транспорту для споживачів послуг, інвесторів, держави та персоналу	Формулювання джерела інноваційного розвитку, як «процеси інноваційної адаптації», має неконкретний характер, є розмитим, не вказано можливість впровадження інновацій, розроблених силами сторонніх організацій; «процес якісної зміни стану залізничного транспорту» – не вказано, чи є він позитивним.
2012 М. В. Корінь [16, с. 114]	Інноваційний розвиток залізничного транспорту є орієнтацією стратегічних цілей та пріоритетів діяльності підприємств залізничного транспорту України на створення та впровадження в процес транспортного обслуговування новітньої техніки та технологій, організаційних структур і методів управління, які, безумовно, сприятимуть поліпшенню якісних і кількісних характеристик діяльності залізничного транспорту, оптимізації процесів логістичного обслуговування та забезпечать підвищення рівня його конкурентоспроможності	Автор вказує «створення та впровадження в процес транспортного обслуговування новітньої техніки та технологій...» як мету інноваційного розвитку, а це некоректно, це не самоціль, а засіб підвищення конкурентоспроможності, прибутковості тощо

Як бачимо з табл. 2, внаслідок багатогранності цієї проблематики виникли різні визначення, кожне з яких акцентує увагу на дослідженні того чи іншого її аспекту, тобто, у різних визначеннях робиться акцент на різні орієнтири інноваційного розвитку.

Отже, враховуючи вищевикладене, інноваційний розвиток пасажирської залізничної компанії – це цілеспрямований систематичний процес позитивних змін якісного стану всіх її підсистем (виробничої, маркетингової, фінансової, управлінської та ін.) через впровадження інновацій (розроблених як власними силами підприємства, так і зовнішніми силами) у діяльність пасажирської компанії з метою досягнення як цілей інноваційної діяльності, так і стратегічних цілей компанії та покращення її привабливості для всіх стейкхолдерів (пасажирів, компанії, персоналу, інвесторів, держави).

Висновки

Таким чином, у статті на основі аналізу існуючих визначень понять «розвиток», «інноваційний розвиток підприємства», «інноваційний розвиток залізничного транспорту», розроблення власних орієнтирів для їх аналізу та структурної схеми декомпозиції поняття «інноваційний розвиток підприємства» нами вперше надано дефініцію поняття «інноваційний розвиток пасажирської залізничної компанії» з позиції системного та стейкхолдерського підходу та виокремлення джерел інновацій (виконаних власними силами пасажирської компанії та силами сторонніх організацій, тобто на замовлення або придбаних).

Напрямок подальших досліджень може стати розроблення системи забезпечення інноваційного розвитку пасажирської залізничної компанії.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Новостворена філія «Пасажирська компанія» об'єднала вертикаль пасажирських перевезень ПАТ «Укрзалізниця» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/454106/ (дата звернення: 2.12.2017). – Назва з екрана.
2. Пасажирська компанія дозволить більш ефективно реагувати на зростання пасажиропотоку, – Ігор Романків. 30.03.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/447430/ (дата звернення: 2.12.2017). – Назва з екрана.
3. «До 2020 року плануємо створити ПрАТ «Пасажирська компанія», – Сергій Михальчук. 12.10.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/437035/ (дата звернення: 2.12.2017). – Назва з екрана.
4. Дикань В. Л. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту : монографія / В. Л. Дикань, В. О. Зубенко. – Харків : УкрДАЗТ, 2008. – 194 с.
5. Економіка і організація інноваційної діяльності на залізничному транспорті : навч. посіб. / В. Л. Дикань, О. Г. Кірдіна, І. Л. Назаренко, Ю. М. Уткіна ; під ред. В. Л. Диканя. – Харків : УкрДАЗТ, 2014. – 225 с.
6. Сич С. М. Інноваційно-інвестиційний розвиток залізничного транспорту / С. М. Сич, В. П. Ільчук. – Київ : Логос, 2002. – 256 с.
7. Кірдіна О. Г. Методологічні аспекти інвестиційно-інноваційного розвитку залізничного комплексу України як складової національного господарства : автореф. дис. ... д-ра екон. наук (08.00.03 – економіка та управління національним господарством). – Харків : УкрДАЗТ, 2011. – 36 с.
8. Кірдіна О. Г. Методологічні аспекти інвестиційно-інноваційного розвитку залізничного комплексу України : монографія / О. Г. Кірдіна. – Харків : УкрДАЗТ, 2011. – 312 с.
9. Дейнека О. Г. Інноваційно-інвестиційні підходи до розвитку галузі залізничного транспорту / О. Г. Дейнека // Вісник економіки транспорту і промисловості : зб. наук. пр. – Харків. – 2008. – № 22. – С. 54–55.
10. Синікова О. М. Планування інноваційної діяльності на підприємствах залізничного транспорту : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / О. М. Синікова ; Укр. держ. акад. залізн. трансп. – Харків, 2011. – 18 с.
11. Дем'яненко Т. І. Адаптивне управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств залізничного транспорту : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Т. І. Дем'яненко ; Укр. держ. акад. залізн. трансп. – Харків, 2013. – 230 с.
12. Калініченко Л. Л. Підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу промислових підприємств залізничного транспорту в умовах інтеграційних процесів : автореф. дис. ... канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / Л. Л. Калініченко. – Харків : ХарДАЗТ, 2008. – 23 с.
13. Ільчук В. П. Інноваційно-інвестиційні системи залізничного транспорту: становлення та розвиток / В. П. Ільчук. – Київ : Логос, 2004. – 381 с.
14. Назаренко І. Л. Методика оцінки інноваційного потенціалу локомотивного депо / І. Л. Назаренко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 37. – С. 254–259.
15. Якименко Н. В. Методологічні аспекти управління процесами забезпечення економічного зростання залізничного транспорту : автореф. дис. ... д-ра екон. наук / Н. В. Якименко. – Харків, 2013. – 37 с.
16. Корінь М. В. Економічний механізм забезпечення інноваційного розвитку залізничного транспорту / М. В. Корінь // Зб. наук. пр. Держ. екон.-технол. ун-ту транспорту. Сер. Економіка і управління. – Київ, 2012. – Вип. 20. – С. 112–117.
17. Аксенов І. М. Ефективність пасажирських залізничних перевезень : монографія / І. М. Аксенов. – Київ : Транспорт України, 2004. – 284 с.
18. Бараш Ю. С. Еволюція розвитку інновацій пасажирських перевезень в Україні / Ю. С. Бараш, Т. Ю. Чаркіна // Зб. наук. пр. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». – Дніпро, 2017. – Вип. 13. – С. 54–62.
19. Матусевич О. О. Управління економічною ефективністю залізничних пасажирських перевезень в умовах трансформаційних змін : автореф. дис. ... канд. екон. наук / О. О. Матусевич. – Дніпропетровськ, 2015. – 21 с.
20. Гудкова В. П. Забезпечення ефективної діяльності підприємств пасажирського транспорту в умовах соціально орієнтованої економіки : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Гудкова Вікторія Петрівна; Дніпропет. нац. ун-т залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна. – Дніпропетровськ, 2015. – 39 с.
21. Гудков О. М. Організаційно-економічний розвиток пасажирського комплексу залізничного транспорту України на основі системного підходу : дис. ... канд. екон. наук. – Київ, 2009. – 259 с.
22. Дикань В. Л. Інноваційні тенденції розвитку бізнес-процесів приміських пасажирських перевезень / В. Л. Дикань, Ю. В. Єлагін // Вісн. економіки транспорту і промисловості. – 2016. – Вип. 53. – С. 9–14.
23. Економіка пасажирських перевезень : навчально-метод. посіб. з дисципліни для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 0701 «Транспорт і транспортна інфраструктура» напрямку підготовки 6.070101 «Транспортні технології (залізничний транспорт)» / М. В. Макаренко, В. П. Гудкова, О. В. Пилипенко, О. В. Познякова, О. Р. Приймук, В. І. Творонович, С. О. Крищенко. – Київ : ДЕТУТ, 2013. – 284 с.

24. Кірдіна О. Г. Інновації на залізничному транспорті та рівні їх корисності / О. Г. Кірдіна // Економіка транспортного комплексу. – 2010. – Вип. 15. – С. 124–130.
25. Бараш Ю.С. Інноваційний розвиток пасажирських компаній за рахунок обслуговування туристичних перевезень / Ю. С. Бараш, Л. В. Марценюк, Т. Ю. Чаркіна // Ефективна економіка. Електронне видання. – 2017. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5928> (дата звернення: 2.12.2017).
26. Афанасьев Н. В. Управление развитием предприятия : монография / Н. В. Афанасьев, В. Д. Рогожин, В. И. Рудыка. – Харьков : Изд. Дом «ИНЖЭК», 2003. – 184 с.
27. Богатирьев И. О. Управление развитием предприятия (за материалами малых предприятий мебельной промышленности Украины) : автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.06.01 / И. О. Богатирьев; Европейский ун-т финансов, информационных систем, менеджменту і бізнесу. – Київ, 2004. – 22 с.
28. Василенко В. А. Менеджмент устойчивого развития предприятий : монография / В. А. Василенко. – Київ : ЦУЛ, 2005. – 644 с.
29. Пономаренко В. С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи : монографія / В. С. Пономаренко, М. О. Кизим, О. М. Тридід. – Харків : Видавничий дім "ИНЖЕК", 2003. – 328 с.
30. Тридід О. М. Організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку підприємства : монографія / О. М. Тридід. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2002. – 364 с.
31. Забродский В. А. Развитие крупномасштабных экономико-производственных систем / В. А. Забродский, Н. А. Кизим. – Харьков : Бизнес Информ, 2000. – 72 с.
32. Касьянова Н. В. Управление развитием предприятия на основе кумулятивного подхода: концепция, модели та методи: монографія / Н. В. Касьянова; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк : СПД Купріянов В. С., 2011. – 374 с.
33. Кононенко І. В. Управління розвитком підприємства : навч. посіб. / І. В. Кононенко. – Харків : НТУ "ХШ", 2001. – 134 с.
34. Масленникова Н. П. Управление развитием организации / Н.П. Масленникова. – Москва : Центр экономики и маркетинга, 2002. – 304 с.
35. Мельник Л. Г. Экономика развития : учебник / Л. Г. Мельник. – Сумы : Университетская книга, 2013. – 784 с.
36. Мельник Л. Г. Триалектические основы управления развитием экономических систем : монография / Л. Г. Мельник. – Сумы : Университетская книга, 2015. – 447 с.
37. Раевнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія / О. В. Раєвнева. – Харків : ВД "ИНЖЕК", 2006. – 496 с.
38. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ : Ірпінь : ВТФ „Перун”, 2002. – 1440 с.
39. Большая экономическая энциклопедия. – Москва : Эксмо, 2008. – 816 с.
40. Пілявоз Т. М. Організаційно-економічне забезпечення системи управління інноваційним розвитком машинобудівних підприємств [Електронний ресурс] : дис. ... канд. экон. наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Т. М. Пілявоз; Одеський нац. політехн. ун-т. – Одеса, 2015. — 204 с.
41. Сидорчук І. П. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку промислових підприємств : дис. ... канд. экон. наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / І. П. Сидорчук. – Хмельницький, ХНУ. – 2016. – 263 с.
42. Найдюк В. С. Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств / В. С. Найдюк // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – № 3. – С. 251–263.
43. Єфремов О. С. Управління інноваційним розвитком підприємства : монографія / О. С. Єфремов. – Луганськ : Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2012. – 504 с.
44. Радіонова Н. Й. Оцінка інноваційного розвитку підприємства : монографія / Н. Й. Радіонова. — Донецьк : Юго-Восток, 2010. — 164 с.
45. Барыкин А. Н. Решение динамических задач инновационного развития
46. коммерческих организаций : основы методики / А. Н. Барыкин, И. М. Никонов // Менеджмент инноваций. – 2010. – № 01 (09). – С. 16–30.
47. Заглумина Н. А. Формирование инструментария оценки уровня инновационного развития предприятия : автореф. дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05 “Экономика и управление народного хозяйства (управление инновациями и инвестиционной деятельностью)” / Н. А. Заглумина. – Нижний Новгород, 2011. – 26 с.
48. Князевич А. О. Механізми управління інноваційним розвитком : монографія / А. О. Князевич, О. В. Крайчук – Рівне : Видавець. О. Зень, 2011. – 136 с.
49. Рогоза М. Є. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств : моделі та механізми : монографія / М. Є. Рогоза, К. Ю. Вергал. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011.
50. Суязов В. Н. Комплексная оценка эффективности инновационного развития научно-производственных организаций [Электронный ресурс]: автореферат дисс. канд. экон. наук по специальности 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством: управление инновациями / В. Н. Суязов. – Саратов : ГОУ ВПО «Саратовский гос. техн. ун-т», 2011. – 24 с.– Режим доступа: sstu.ru/files/aspirantura/avtoref-suyazov.doc (дата обращения : 2.12.2017).

51. Механізм стратегічного управління інноваційним розвитком : монографія / за заг. ред. О. А. Біловодської. – Суми : Університетська книга, 2012. – 432 с.
52. Дерманська Л. В. Економічний механізм управління інноваційним розвитком підприємств харчової промисловості : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Дерманська Л. В. Дерманська. – Тернопіль : Тернопільський нац. ун-т, 2013. – 18 с.
53. Волошук Л. О. Аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком промислового підприємства : [моногр.] / Л. О. Волошук, В. В. Кірсанова, С. В. Філіппова. – Одеса : ФОРМ Бондаренко М. О., 2014. – 180 с.
54. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. / П. П. Микитюк, Ж. Л. Крисько, О. Ф. Овсянюк-Бердадіна, С. М. Скочиляс. – Тернопіль : ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.
55. Чухрай Н. І. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства : підручник / Н. І. Чухрай, О. П. Прошович. – Львів : Вид-во Львівської політехн., 2015. – 500 с.
56. Шкарлет С. М. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. / С. М. Шкарлет, В. П. Ільчук. – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2015. – 308 с.
57. Волобуєв Г. С. Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств / Г. С. Волобуєв // Економічний вісн. Донбасу. – 2016. – № 3(45). – С. 213–217.
58. Воронжак П. В. Організаційні та економічні інструменти стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства : дис. ... канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / П. В. Воронжак. – Одеса : ОНПУ, 2016. – 287 с.
59. Бондарук Ю. В. Управління інноваційним розвитком машинобудівних підприємств : дис. ... канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка і управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Ю. В. Бондарук. – Маріуполь : Приазов. держ. техн. ун-т, 2017. – 269 с.
60. Ватченко О. Б. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. / О. Б. Ватченко, Б. С. Ватченко, О. Л. Черевко. – Дніпро : Ун-т митної справи та фінансів : Акцент ПП, 2017. – 404 с.
61. Дейнека О. Г. Теоретичні та методологічні складові розвитку залізничного транспорту України / О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова // Вісн. економіки транспорту і промисловості. – 2008. – № 25. – С. 62–65.
62. Озерська Г. В. Забезпечення розвитку інноваційного потенціалу підприємств залізничного транспорту України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Г. В. Озерська; Укр. держ. акад. залізн. трансп. – Харків, 2014. – 204 с.

Л. В. МАРЦЕНЮК¹

¹*Каф. «Економіка і менеджмент», Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, ул. Лазаряна, 2, Дніпро, 49010, Україна, тел. +38 (093) 934 18 03, ел. Почта: gwin-form1@rambler.ru

ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ПАССАЖИРСКИХ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫХ КОМПАНИЙ: ПОНЯТИЙНЫЙ АСПЕКТ

Цель. Работа посвящена разработке дефиниции «инновационное развитие пассажирской компании» на основе глубокого анализа имеющихся подходов и определений понятий «развитие», «инновационное развитие предприятия», «инновационное развитие железнодорожного транспорта». **Методика.** Для решения поставленной задачи в статье использованы методы научной абстракции, дедукции, логической формализации, системного анализа. **Результаты.** В работе на основе анализа существующих определений с применением собственных ориентиров и разработки структурной схемы декомпозиции понятия «инновационное развитие предприятия» определено понятие «инновационное развитие пассажирской железнодорожной компании». **Научная новизна.** Впервые предоставлена дефиниция понятия «инновационное развитие пассажирской железнодорожной компании» с позиции системного и стейкхолдерского подходов и выделения источников инноваций. Итак, инновационное развитие пассажирской железнодорожной компании – это целенаправленный систематический процесс позитивных изменений качественного состояния всех ее подсистем (производственной, маркетинговой, финансовой, управленческой и др.) через внедрение инноваций (разработанных как собственными силами предприятия, так и внешними силами) в деятельность пассажирской компании для достижения как целей инновационной деятельности, так и стратегических целей компании и улучшения ее привлекательности для всех стейкхолдеров (пассажиры, компания, персонала, инвесторов, государства). **Практическая значимость.** Это определение послужит базисом для разработки теоретико-методологических основ системы обеспечения инновационного развития пассажирской компании, что позволит повысить эффективность ее инновационного развития.

Ключевые слова: пассажирская компания; инновационное развитие; инновации; инновационное развитие пассажирской компании

L. V. MARTSENIUK^{1*}

^{1*} Dep. «Economics and management», Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after academician V. Lazaryan, Lazaryan st. 2, Dnipro, 49010, Ukraine, tel. +38 (093) 934 18 03, e-mail: rwinform1@rambler.ru

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF PASSENGER RAILWAY COMPANIES: THE CONCEPTUAL ASPECT

The purpose. The article is devoted to the development of the definition of «innovative development of the passenger company» on the basis of a deep analysis of existing approaches and definitions of the concepts «development», «innovative development of the enterprise», «innovative development of rail transport». **Methods.** To solve the problem, the author uses methods of scientific abstraction, deduction, logical formalization, system analysis. **The Results.** The author developed his own guidelines for creating a decomposition scheme for the concept of «innovative enterprise development» and defined the concept of «innovative development of a passenger railway company». **The practical significance.** For the first time, the concept of "innovative development of a passenger railway company" was defined from the standpoint of system and stakeholder approaches and the allocation of sources of innovation. Thus, the "innovative development of the passenger railway company" is a purposeful systematic process of positive changes in the quality of all its subsystems through the introduction of innovations in the activities of the passenger company with the goal of achieving both the objectives of innovation activities and the strategic goals of the company and improving its attractiveness for all stakeholders. This definition will become a basis for developing the theoretical and methodological foundations of the system for ensuring the innovative development of the passenger company, which will improve the efficiency of its innovative development.

Keywords: passenger company; innovation development; innovation; innovative development of a passenger company

REFERENCES

1. Novostvorena filija «Pasazhyrsjka kompanija» ob'jednala vertykalj pasazhyrsjkykh perevezenj PAT «Ukrzaliznycja». – Retrieved from http://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/454106/
2. Pasazhyrsjka kompanija dozvoljtyj biljsh efektyvno reahuvaty na zrostannja pasazhyropotoku, - Ighor Romankiv. 30.03.2017// Retrieved from http://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/447430/
3. «Do 2020 roku planujemo stvoryty PrAt «Pasazhyrsjka kompanija», – Serhij Mykhaljchuk. 12.10.2016 // Retrieved from http://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/437035/
4. Dykanj, V.L. Zubenko, V.O. (2008) Zabezpechennja efektyvnosti innovacijnoji dijajlnosti pidpryjemstv zaliznychnogho transportu: monohrafyia. Kharkiv, Ukraine
5. Dykanj, V.L., Kirdina, O.Gr., Nazarenko, I.L., Utkina, Ju.M. (2014) Ekonomika i orghanizacija innovacijnoji dijajlnosti na zaliznychnomu transporti. Kharkiv
6. Sych, Je.M., Iljchuk, V. P. (2004) Innovacijno-investycijnyj rozvytok zaliznychnogho transportu: Navchaljno-metodychnyj posibnyk. Kyiv, Ukraine
7. Kirdina, O.Gh. (2011) Metodologichni aspekty investycijno-innovacijnogho rozvytku zaliznychnogho kompleksu Ukrajiny jak skladovoji nacionaljnogho ghospodarstva (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia doktora ekonomichnykh nauk). Kharkiv
8. Kirdina, O.Gh. (2011) Metodologichni aspekty investycijno-innovacijnogho rozvytku zaliznychnogho kompleksu Ukrajiny: monohrafyia. Kharkiv, Ukraine
9. Dejneka, O.Gh. (2008) Innovacijno-investycijni pidkhody do rozvytku ghaluzi zaliznychnogho transportu Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti: zbirnyk naukovykh pracj (22), 54-55
10. Synikova, O. M. (2011) Planuvannja innovacijnoji dijajlnosti na pidpryjemstvakh zaliznychnogho transportu (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk). Kharkiv
11. Dem'janenko, T. I. (2013) Adaptivne upravlinnja innovacijno-investycijnym rozvytkom pidpryjemstv zaliznychnogho transportu (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk). Kharkiv
12. Kalinichenko, L.L. (2008) Pidvyshhennja investycijno-inovacijnogho potencialu promyslovykh pidpryjemstv zaliznychnogho transportu v umovakh integracijnykh procesiv (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk). Kharkiv

13. Ozersjka, Gh.V. (2014) Zabezpechennja rozvytku innovacijnogho potencialu pidpryjemstv zaliznychnogho transportu Ukrainy (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk). Kharkiv
14. Nazarenko, I.L. (2012) Metodyka ocinky innovacijnogho potencialu lokomotyvnoho depo. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. (37), 254 – 259
15. Jakymenko, N. V. (2013) Metodologichni aspekty upravlinnja procesamy zabezpechennja ekonomichnogho zrostantnja zaliznychnogho transportu (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia doktora ekonomichnykh nauk). Kharkiv
16. Korinj, M.V. (2012) *Ekonomichnyj mekhanizm zabezpechennja innovacijnogho rozvytku zaliznychnogho transportu. Zb. nauk. pr. Derzh. ekon.-tehnol. un-tu transportu. Ser. Ekonomika i upravlinnja.* (20), 112-117.
17. Aksenov, Y. M. (2004) Эффе́кты́вности́ пасса́жирских́ желе́знодоро́жных́ перево́зко́: моногграфы́я. Kyiv, Ukraine
18. Barash, Ju. S., Charkina, T. Ju (2017) Evoljucija rozvytku innovacij pasazhyrsjkykh perevezenj v Ukraini. Problemy ekonomiky transportu : zb. nauk. pr. Dnipropetr. nac. un-tu zalizn. transp. im. akad. V. Lazarjana. (13), 54—62.
19. Matusjevych, O. O.(2015) Upravlinnja ekonomichnoju efektyvnistju zaliznychnykh pasazhyrsjkykh perevezenj v umovakh transformacijnykh zmin (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk). Dnipro
20. Ghudkova, V. P. (2015) Zabezpechennja efektyvnoji dijajnosti pidpryjemstv pasazhyrsjkogho transportu v umovakh socialjno orijentovanoji ekonomiky (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia doktora ekonomichnykh nauk). Dnipro
21. Ghudkov, O.M. (2009) Orghanizacijno-ekonomichnyj rozvytok pasazhyrsjkogho kompleksu zaliznychnogho transportu Ukrainy na osnovi systemnogho pidkhodu (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk). Kyiv
22. Dykanj, V. L., Jelaghin, Ju. V. (2016) Innovacijni tendenciji rozvytku biznes-procesiv prymisjkykh pasazhyrsjkykh perevezenj. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. (53), 9-14.
23. Makarenko, M. V., Ghudkova, V. P., Pylypenko, O. V., Poznjakova, O. V., Pryjmuk, O. R., Tvoronovych, V. I., Kryshhenko, S. O. (2013) *Ekonomika pasazhyrsjkykh perevezenj: Navchaljno-metodychnyj posibnyk.* Kyiv, Ukraine
24. Kirdina, O. Gh. (2010) Innovaciji na zaliznychnomu transporti ta rivni jikh korysnosti. Ekonomika transportnogho kompleksu (15), 124-130.
25. Barash, Ju.S., Charkina, T. Ju. (2017) Innovacijnyj rozvytok pasazhyrsjkoykh kompanij za rakhunok ob-slughovuvannja turystychnykh perevezenj. Efektyvna ekonomika. Elektronne vydannja. (12) 2017. – Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5928>.
26. Afanasj'ev, N.V., Roghozhyn, V.D., Rudyka, V.Y. (2013) Upravlenye razvytyem predpryjatija: monohrafyia. Kharkiv, Ukraine
27. Boghatyrjov, I.O. (2004) Upravlinnja rozvytkom pidpryjemstva (za materialamy malykh pidpryjemstv meblevoji promyslovosti Ukrainy) (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk). Jevropejskij un-t finansiv, informacijnykh system, menedzhmentu i biznesu.Kyiv
28. Vasylenko, V.A. (2005) Menedzhment ustojchyvogho rozvytyja predpryjatij: monohrafyia. Kyiv, Ukraine
29. Ponomarenko, V. S., Kyzym, M. O. Trydid, O. M. (2003) Strateghija rozvytku pidpryjemstva v umovakh kryzy: monohrafyia. Kharkiv, Ukraine
30. Trydid, O. M. (2002) Orghanizacijno-ekonomichnyj mekhanizm strateghichnogho rozvytku pidpryjemstva: monohrafyia. Kharkiv, Ukraine
31. Zabrodskij, V. A., Kyzym, N. A. (2000) Razvytye krupnomasshtabnykh ekonomyko-proyzvodstvennykh system. Kharkiv
32. Kasjjanova, N.V. (2011) Upravlinnja rozvytkom pidpryjemstva na osnovi kumuljativnogho pidkhodu: koncepcija, modeli ta metody: monohrafyia. Donecjk, Ukraine
33. Kononenko, I.V. (2001) Upravlinnja rozvytkom pidpryjemstva: Navch. posibnyk. Kharkiv
34. Maslenskova, N.P. (2002) Upravlenye razvytyem orghanyzacyu. Moskva, Rossyja
35. Meljnuk, L. Gh. (2013) Экономыка развытыя : uchenyk. Sumy
36. Meljnuk, L. Gh. (2015) Tryalektycheskye osnovy upravlenija razvytyem ekonomycheskykh system : monohrafyia. Sumy, Ukraine
37. Rajevnjeva, O. V. (2006) Upravlinnja rozvytkom pidpryjemstva: metodologhija, mekhanizmy, modeli: monohrafyia. Kharkiv, Ukraine
38. Busel, V.T. (2002) Velykyj tлумачnyj slovnyk suchasnoji ukrajinskoji movy. Kyiv

39. Bol'shaja ekonomyčeskaja encyklopedija (2008), Moskva, Rossyja
40. Piljavož, T.M. (2015) Orghanizacijno-ekonomične zabezpečennja systemy upravlinnja innovacijnym rozvytkom mashynobudivnykh pidpryjemstv (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomičnykh nauk). Odesa
41. Sydorčuk, I.P. (2016) Orghanizacijno-ekonomičnyj mekhanizm innovacijnogho rozvytku promyslovykh pidpryjemstv: (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomičnykh nauk). Kholmjncykjy
42. Najdjuj, V. S. (2013) Sutnistj ta peredumovy innovacijnogho rozvytku pidpryjemstv. Marketyngh i menedzhment innovacij, (3), 251-263
43. Jefremov, O.S. (2012) Upravlinnja innovacijnym rozvytkom pidpryjemstva: monohrafyia. Lughansjk, Ukraine
44. Radionova, N. J. (2010) Ocinka innovacijnogho rozvytku pidpryjemstva : monohrafyia. Donecjk, Ukraine
45. Вагькун, А. N., Ньконов, Y.M. (2010) Reshenye dynamyčeskykh zadach ynnovacyonnogho razvytyja kommerčeskykh orghanyzacyj: osnovy metodyky. Menedzhment ynnovacyj. (01 (09), 16–30.
46. Zaghlumyna, N.A. (2011) Formyrovanye ynstrumentarya ocenky urovnja ynnovacyonnogho razvytyja predpryjatya : (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomičnykh nauk). Nyzhnyj Novghorod
47. Knjazevyč, A. O., Krajčuk, O. V. (2011) Mekhanizmy upravlinnja innovacijnym rozvytkom: monohrafyia. Rivne, Ukraine
48. Roghoza, M. Je. (2011) Strategičnyj innovacijnyj rozvytok pidpryjemstv: modeli ta mekhanizmy : monohrafyia. Poltava, Ukraine
49. Sujazov, V.N. (2011) Kompleksnaja ocenka efektyvnosty ynnovacyonnogho razvytyja naučno-proyzvodstvennykh orghanyzacyj (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomičnykh nauk). Saratov. Retrieved from sstu.ru/files/aspirantura/avtoref-suyazov.doc.
50. Bilovodsjka, O.A. (2012) Mekhanizm strategičnogho upravlinnja innovacijnym rozvytkom : monohrafyia. Суми, Ukraine
51. Dermansjka, L. V. (2013) Ekonomičnyj mekhanizm upravlinnja innovacijnym rozvytkom pidpryjemstv kharčovoji promyslovosti (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomičnykh nauk). Ternopilj
52. Voloshhuk, L.O., Kirsanova, V.V., Filyppova, S.V. (2014) Analityčni instrumenty upravlinnja innovacijnym rozvytkom promyslovogho pidpryjemstva: monohrafyia. Odesa, Ukraine
53. Myktyjuk, P. P, Krysjko, Zh. L., Ovsjanjuk-Berdadina, O. F., Skochyljas, S. M. (2015) Innovacijnyj rozvytok pidpryjemstva: navčaljnij posibnyk. Ternopilj
54. Čukhraj, N.I., Prosovyč, O.P. (2015) Strategične upravlinnja innovacijnym rozvytkom pidpryjemstva: pidručnyk. Ljviv
55. Shkarlet, S.M., Shkarlet, S.M., Iljčuk, V.P. (2015) Innovacijnyj rozvytok pidpryjemstva: navčaljnij posibnyk. Chernighiv
56. Volobujev, Gh.S. (2016) Sutnistj ta peredumovy innovacijnogho rozvytku pidpryjemstv. Ekonomičnyj visnyk Donbasu. (3(45), 213 – 217.
57. Voronzhak, P.V. (2016) Orghanizacijni ta ekonomični instrumenty strategiji innovacijnogho rozvytku promyslovogho pidpryjemstva (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomičnykh nauk). Odesa
58. Sydorčuk, I.P. (2016) Orghanizacijno-ekonomičnyj mekhanizm innovacijnogho rozvytku promyslovykh pidpryjemstv: (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomičnykh nauk). Kholmjncykjy
59. Bondaruk, Ju.V. (2017) Upravlinnja innovacijnym rozvytkom mashynobudivnykh pidpryjemstv (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomičnykh nauk). Mariupolj
60. Vatchenko, O.B., Vatchenko, B.S., Čerevko, O.L. (2017) Innovacijnyj rozvytok pidpryjemstva: navč. posibnyk. – Dnipro
61. Dejneka, O.Gh., Pozdnjakova, L.O. (2008) Teoretyčni ta metodologični skladovi rozvytku zaliznyčnogho transportu Ukrajinu. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. (25), 62-65.
62. Ozersjka, Gh.V. (2014) Zabezpečennja rozvytku innovacijnogho potencialu pidpryjemstv zaliznyčnogho transportu Ukrajinu (Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata ekonomičnykh nauk). Kharkiv

Надійшла 01.12.2017

Стаття рекомендована до друку д-ром екон. наук, доц. Бобилем В. В., д-ром екон. наук, доц. Каховською О. В.